

“Pawning” Legal Comparative Analysis for the Decision Making of the People

Orawan Danwarawijit

Benjaporn Boonsayomphu

Major of Law, Faculty of Humanities and Social Sciences,

Thepsatri Rajabhat University

Corresponding Author: kitthawan@hotmail.com

Received: October 28, 2023 **Revised:** December 4, 2023 **Accepted:** December 13, 2023

Abstract

This article aims to study and compare the regulations of pawning between the Civil and Commercial Code and the Pawnshop Act, B.E. 2505, to present guidelines for using assets as collateral for debt repayment by following either of pawning laws. By studying the relevant legal provisions, the article aims to compare the similarities and differences between the two types of law, concerning the general characteristics rights, and obligations of pawnbrokers and pawners. This includes the termination of pawn contracts and pawn enforcement. This is to analyze the advantages and limitations of two types of law for pawning with the consideration of factors such as the principal amount, interest rates, types of collateral, repayment periods, interest rates, and pawn enforcement. Additionally, the analysis will take into account the burden of outstanding debt and the ease of communication between the parties involved. Examining the assets to be pawned, it becomes apparent that if the assets are general items with limited market value, such as kitchen appliances, electrical appliances, tools, or everyday items, they may be more suitable for pawning in a pawnshop under the Pawnshop Act of 1962. On the other hand, if the assets have higher value or specific demand, they might be considered for pawn transactions under the Civil and Commercial Code. The Pawnshop Act of 1962 may have certain restrictions compared to pawn transactions under the Civil and Commercial Code, where the parties have more freedom to negotiate various conditions. This flexibility allows for adjustments to better suit the preferences of the parties involved. Therefore, from this study and analysis, individuals can make informed decisions on whether to pawn their assets as collateral for debt and choose the type of pawn transaction that best fits their needs.

Keywords: Law, Pawning, Comparison

"จํานํา" บทวิเคราะห์ข้อเปรียบเทียบทางกฎหมาย เพื่อการตัดสินใจเลือกของประชาชน

อรรรรณ ด่านรวาจิตร

เบญจพร บุญสยาม

สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

Corresponding Author: kitthawan@hotmail.com

ได้รับบทความ: 28 ตุลาคม 2566 ปรับปรุงแก้ไข: 4 ธันวาคม 2566 ตอรับตีพิมพ์: 13 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อเปรียบเทียบการจําตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจําตามพระราชบัญญัติโรงรับจํา พ.ศ.2505 เพื่อนําเสนอประกอบแนวทางการตัดสินใจนําทรัพย์สินไปใช้เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ โดยการเลือกใช้การจําตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือการจําตามพระราชบัญญัติโรงรับจํา พ.ศ.2505 โดยศึกษาจากหลักกฎหมายในเรื่องดังกล่าว เพื่อเปรียบเทียบถึงลักษณะที่เหมือนกันและหรือที่แตกต่างกันระหว่างกฎหมาย ทั้งลักษณะทั่วไป ด้านสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้จํากับผู้รับจํา ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาจํา การบังคับจําเพื่อนํามาวิเคราะห์ข้อดีและข้อจํากัด โดยพิจารณาทั้งจากจํานวนเงินต้น อัตราดอกเบี้ย ชนิดประเภทของทรัพย์สิน ระยะเวลาในการชำระเงินต้นและดอกเบี้ย การบังคับจํา การผูกพันในหนี้เงินต้นที่คงค้างและความสะดวกในการติดต่อระหว่างคู่สัญญาจํา ประกอบการพิจารณาจากทรัพย์สินที่จะนํามาจํา ทำให้เห็นว่า หากทรัพย์สินที่นํามาจําเป็นทรัพย์สินที่มีลักษณะเป็นทรัพย์สินโดยทั่วไปที่อาจมีราคาจํากัด เช่น เครื่องครัว เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือ เครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน หรือของสะสมโดยทั่วไป เหมาะกับการจําในโรงรับจําตามพระราชบัญญัติโรงรับจํา พ.ศ.2505 มากกว่าการจําตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในขณะที่หากเป็นทรัพย์สินที่มีราคาหรือมีมูลค่าหรือมีความต้องการเฉพาะที่มีราคาสูง อาจสามารถพิจารณานํามาจําได้อย่างกว้างขวางกว่า เนื่องจากหากเป็นการจําในโรงรับจําอาจมีข้อจํากัดในหลายด้านตามพระราชบัญญัติโรงรับจํา พ.ศ.2505 ในขณะที่การจําตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งคู่สัญญามีอิสระในการตกลงเงื่อนไขต่างๆ ได้มากกว่า ทำให้มีข้อดีในการปรับเปลี่ยนเงื่อนไขให้ตรงตามความประสงค์ของคู่สัญญาได้มากกว่า ดังนั้น จากการศึกษาและวิเคราะห์ดังกล่าว เพื่อนําเสนอข้อเปรียบเทียบประกอบในการตัดสินใจเลือกของประชาชนที่จะนําทรัพย์สินของตนไปเป็นประกันการชำระหนี้การจําในลักษณะที่เหมาะสมสำหรับตนเองต่อไป

คำสำคัญ: กฎหมาย, จํา, เปรียบเทียบ

บทนำ

เนื่องจากในสถานการณ์เศรษฐกิจในปัจจุบันซึ่งประสบปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำประกอบกับภาวะโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนตกงาน ขาดรายได้ สูญเสียโอกาสในการทำงาน สวนทางกับความจำเป็นในการดำรงชีวิต อันเกิดจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น อัตราค่าแรงงานรายได้และเงินออมภาคครัวเรือนไม่สอดคล้องกับภาวะค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอันส่งผลต่อเศรษฐกิจระดับครัวเรือนก่อให้เกิดภาระหนี้สินครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) หรือ “สภาพัฒน์ฯ” ได้รายงานภาพรวมของหนี้สินครัวเรือนในไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 ขณะที่คุณภาพสินเชื่อภาพรวมของธนาคารพาณิชย์ปรับตัวลดลง โดยไตรมาสหนึ่ง ปี 2566 หนี้สินครัวเรือนมีมูลค่า 15.96 ล้านล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 คงที่เมื่อเทียบกับไตรมาสที่ผ่านมา ขณะที่สัดส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 90.6 และความสามารถในการชำระหนี้ของครัวเรือนภาพรวมลดลงเล็กน้อยโดยพบว่า ครัวเรือนมีการก่อหนี้เพื่ออสังหาริมทรัพย์ และอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลเพิ่มขึ้น (ThaiPublica, 2566, ย่อหน้า 5-7) ศูนย์พยากรณ์เศรษฐกิจและธุรกิจ เปิดเผยถึงผลสำรวจ “สถานภาพหนี้ครัวเรือนไทย ปี 2566” จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย จึงจำเป็นต้องมีการก่อหนี้เพื่อใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยร้อยละ 80.2 เป็นหนี้ในระบบ และร้อยละ 19.8 เป็นหนี้นอกระบบ (ผลสำรวจหนี้ครัวเรือนปี 2566 เพิ่มขึ้นสูงกว่า 500,000 บาทต่อครัวเรือน คาดปีหน้าจะพุ่งสูงมากยิ่งขึ้น (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2566, ย่อหน้า 1-3) เป็นการสะท้อนภาวะความเป็นอยู่ของประชาชนที่จำต้องสร้างภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น โดยที่เงินรายได้ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตของประชาชนและสมาชิกในครอบครัว ในหลายครั้งที่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยหรือมีภาวะจำเป็นต้องหันไปกู้ยืมเงินจากบุคคลอื่นทั้งในและนอกระบบเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและรักษาสภาพความเป็นอยู่ให้มีคุณภาพที่เหมาะสม ทั้งค่าที่อยู่อาศัย ค่าอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวัน ค่ารักษาพยาบาล ค่าการศึกษาบุตร อันอาจจะก่อให้เกิดภาระหนี้สินเพิ่มพูนขึ้นจนยากแก่การชำระคืนได้ ซึ่งในบางกรณีประชาชนผู้มีทรัพย์สินที่มีมูลค่าบางสิ่งอาจมีโอกาสนำมาใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินดังกล่าว เพื่อให้ได้มาซึ่งเงินในจำนวนที่เหมาะสมหรือมากเพียงพอแก่ความต้องการซึ่งมีอยู่หลายกรณี

โดยการพิจารณาตัดสินใจเลือกนำทรัพย์สินไปเป็นประกันการชำระหนี้ของประชาชนนั้นควรต้องคำนึงถึงความรู้ ความเข้าใจประกอบกับโอกาสและข้อมูลด้านกฎหมาย เพื่อให้ประชาชนสามารถแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินของตนที่มีอยู่อย่างจำกัดโดยได้รับประโยชน์สูงสุด ซึ่งทางเลือกหนึ่งคือการตัดสินใจนำทรัพย์สินดังกล่าวไปจำนำหรือเรียกว่าเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินไว้กับเจ้าหนี้ โดยสามารถทำได้สองกรณีคือ การจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือการเลือกใช้บริการกับโรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

ดังนั้น บทความนี้จะประสงค์นำเสนอข้อเปรียบเทียบบางประการในการจำนำทั้งสองระบบเพื่อที่ประชาชนจะสามารถนำไปพิจารณาใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะนำทรัพย์สินของตนไปเป็นประกันการชำระหนี้ทั้งจากการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือการจำนำในโรงรับจำนำเพื่อที่จะเปลี่ยนมูลค่าของทรัพย์สินอันเป็นต้นทุนที่มีอยู่เป็นเงิน เพื่อนำมาใช้จ่ายในชีวิตประจำวันได้อย่างสมประโยชน์มากที่สุด อันจะเป็นการสร้างภูมิความรู้ในการบริหารจัดการภาวะทางการเงินให้แก่ประชาชนได้อีกส่วนหนึ่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำหน่ายตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการตัดสินใจเลือกใช้การจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำหน่ายตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

การจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

โดยการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การจำหน่ายถือเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างหนึ่งซึ่งโดยหลักแล้วต้องมีหนี้ระหว่างเจ้าหนี้กับลูกหนี้ ซึ่งเรียกว่าหนี้ประธาน ซึ่งสมบูรณ์ (สุตา วิสูตรพิชญ์, 2558, หน้า 163) จึงจะมีการประกันการชำระหนี้ดังกล่าวด้วยทรัพย์สินซึ่งเรียกว่า “การจำหน่าย”¹ การจำหน่ายต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายแก่ผู้รับจำนำ โดยไม่ต้องทำสัญญาเป็นหนังสือหรือทำตามแบบที่กฎหมายกำหนดอย่างไร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2496)² สมบูรณ์ได้โดยการส่งมอบ การส่งมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้รับจำนำดังกล่าว ในบางกรณีอาจตกลงกันระหว่างผู้จำหน่ายกับผู้รับจำนำให้บุคคลภายนอกเป็นผู้เก็บรักษาทรัพย์สินที่จำนำ ตามมาตรา 749 ก็สามารถทำได้ โดยผู้จำหน่ายจะต้องเป็นผู้มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่นำมาจำหน่าย เนื่องจากการจำหน่ายเป็นการนำทรัพย์สินเข้าผูกพันเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ หากผู้จำหน่ายมิได้เป็นเจ้าของทรัพย์สินในขณะนั้นแล้ว เจ้าของที่แท้จริงย่อมมีสิทธิติดตามเอาคืนได้โดยอาศัยหลักเรื่องกรรมสิทธิ์ (อานนท์ ศรีบุญโรจน์, 2563, หน้า 205) โดยการจำหน่ายนั้น ย่อมเป็นประกันเพื่อการชำระหนี้กับทั้งค่าอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน ค่าฤชาธรรมเนียมอื่นๆ ซึ่งดอกเบี้ยหมายถึงดอกเบี้ยของหนี้ประธาน ซึ่งอาจเป็นดอกเบี้ยธรรมดาหรือดอกเบี้ยทบต้นก็ได้ขึ้นอยู่กับข้อตกลงของคู่สัญญา (ปิติกุล จิระมงคลพาณิชย์, 2552, หน้า 214) รวมตลอดถึงค่าสินไหมทดแทน ค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายในกรณีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ และค่าฤชาธรรมเนียมในการบังคับตามสัญญา ซึ่งหมายถึงค่าใช้จ่ายต่างๆ อันเกิดจากการบังคับจำนำอีกด้วย

ทรัพย์สินที่จำนำนั้นต้องเป็นสังหาริมทรัพย์³ เช่น รถยนต์ สร้อยทองคำ นาฬิกา แหวนเพชร สัตว์พาหนะ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2643/2531⁴ ทรัพย์สินที่จำนำได้นั้นต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ โดยทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายต้องเป็นทรัพย์สินของผู้จำนำเท่านั้น ผู้จำนำไม่สามารถนำทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาจำหน่ายได้

ผู้รับจำนำกับผู้จำหน่ายมีสิทธิและหน้าที่อันพึงปฏิบัติระหว่างกัน โดยผู้รับจำนำมีสิทธิในการยึดทรัพย์สินที่จำนำไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ ไม่ว่าลูกหนี้จะยังคงค้างชำระหนี้ประธานอยู่เป็นจำนวนเท่าใดก็ตาม ผู้รับจำนำไม่จำเป็นต้องคืนทรัพย์สินจำนำให้แก่ผู้จำหน่ายหากยังมิได้รับชำระหนี้จนครบจำนวน ผู้รับจำนำมีสิทธิที่จะนำดอกผลดินนียอันเกิดจากทรัพย์สินที่จำนำมาจัดสรรชำระหนี้ได้ ทั้งนี้ โดยในการรับจำนำ

¹ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 747

² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 200/2496 เอาเงินเขาไปแล้วมอบทองรูปพรรณให้ไว้เป็นประกันนั้นแม้การมอบทองรูปพรรณให้ไว้จะเป็นจำนำซึ่งอาจบังคับกันได้โดยไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

³ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 140

⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2643/2531 ทรัพย์สินที่จำนำได้นั้นต้องเป็นสังหาริมทรัพย์ แต่สิทธิการเช่าอาคารไม่ใช่สังหาริมทรัพย์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 101 จึงไม่อาจจำนำกันได้โดยทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายต้องเป็นทรัพย์สินของผู้จำนำเท่านั้น ผู้จำนำไม่สามารถนำทรัพย์สินของบุคคลอื่นมาจำหน่ายได้

ทรัพย์สินผู้รับจำนำมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากผู้จำนำได้ตามอัตราที่กำหนดและผู้รับจำนำมีหน้าที่ในการที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินที่รับจำนำไว้ให้ปลอดภัยและต้องสงวนทรัพย์สินจำนำนั้น อย่างวิญญูชนจะพึงสงวนทรัพย์สินของตนเอง โดยกฎหมายได้กำหนดระดับของการรักษาทรัพย์สินของผู้รับจำนำให้ต้องดูแลทรัพย์สินที่จำนำอย่างบุคคลโดยทั่วไป เช่น หากเป็นกรณีการรับจำนำทองคำแท่ง บุคคลโดยทั่วไปจะเก็บรักษาก็จะเก็บไว้ในที่ที่มิดชิดหรือเก็บในตู้เซฟ แต่หากผู้รับจำนำมีลักษณะเป็นคน ที่เก็บทรัพย์สินที่มีค่าหรือทองคำแท่งไว้รวมกับทรัพย์สินอื่นๆ คละกันไปในที่โล่งทั่วไปภายในบ้านเท่านั้น ก็เท่ากับว่าระดับความระมัดระวังของผู้รับจำนำอาจมีน้อยกว่าบุคคลโดยทั่วไปในการรักษาทรัพย์สิน ชนิดนั้น ดังนี้ หากผู้รับจำนำต้องรักษาทรัพย์สินของผู้จำนำ ผู้รับจำนำก็ต้องให้ความระมัดระวังในระดับ บุคคลทั่วไปมิใช่ของตนเอง รวมถึงกรณีที่ผู้จำนำกับผู้รับจำนำตกลงกันให้บุคคลภายนอกเป็นผู้เก็บรักษา ทรัพย์สินที่จำนำด้วย ผู้รับจำนำไม่มีสิทธินำทรัพย์สินที่จำนำออกใช้สอย หากผู้รับจำนำฝ่าฝืนนำทรัพย์สิน ที่จำนำออกใช้สอยหรือให้บุคคลอื่นใช้สอยจนเกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินที่จำนำ ผู้รับจำนำจะต้องรับผิดชอบ ต่อผู้จำนำในความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยผู้รับจำนำมีหน้าที่คืนทรัพย์สินที่จำนำให้แก่ผู้จำนำเมื่อได้รับชำระ หนี้จนสิ้นเชิงแล้ว

ในขณะเดียวกันผู้จำนำมีสิทธิในการไถ่ถอนทรัพย์สินที่จำนำและมีหน้าที่ในการชดเชยค่าใช้จ่ายในการ บำรุงรักษาทรัพย์สินที่จำนำ

และหากเมื่อถึงกำหนดชำระหนี้แล้วหากลูกหนี้ไม่สามารถที่จะชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ (หรือผู้รับ จำนำ) ได้ การจะบังคับจำนำกฎหมายเจ้าหนี้จำต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด คือ เจ้าหนี้ ผู้รับจำนำจะต้องบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังลูกหนี้ก่อนว่า ให้ชำระหนี้และอุปกรณ์ภายในเวลาอันสมควร ซึ่งกำหนดไว้ในคำบอกกล่าวนั้น ถ้าลูกหนี้ไม่ปฏิบัติตามผู้รับจำนำก็ชอบที่จะเอาทรัพย์สินซึ่งจำนำออก ขายทอดตลาด โดยมีข้อสังเกตว่า แม้หนี้ของลูกหนี้ถึงกำหนดชำระแล้ว แต่ลูกหนี้ยังมิได้ชำระหนี้ให้แก่ เจ้าหนี้ผู้รับจำนำ เจ้าหนี้ผู้รับจำนำก็มีอำนาจบังคับจำนำได้ในทันที ผู้รับจำนำมีหน้าที่จะต้องบอกกล่าวให้ ลูกหนี้ชำระหนี้อีกครั้งหนึ่งโดยกำหนดเวลาอันสมควรในคำบอกกล่าวนั้นด้วย หากเมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ตามระยะเวลาที่กำหนดในคำบอกกล่าวนั้นแล้ว ผู้รับจำนำจึงจะมีอำนาจในการนำทรัพย์สินที่จำนำออก ขายทอดตลาดได้ โดยต้องส่งหนังสือบอกวัน เวลา สถานที่ที่จะมีการขายทอดตลาดให้แก่ผู้จำนำทราบ ล่วงหน้าด้วย โดยไม่จำเป็นต้องฟ้องคดีต่อศาล

เมื่อบังคับจำนำได้เงินจำนวนเท่าใดหักค่าใช้จ่ายต่างๆ แล้ว ผู้รับจำนำจะต้องนำมาหักเพื่อชำระ เงินต้น ดอกเบี้ย ค่าสินไหมทดแทน ค่าภาระติดพันและอุปกรณ์แห่งหนี้ให้ครบถ้วน หากยังมีเงินเหลืออยู่ เท่าใดต้องคืนให้แก่ผู้จำนำ หากขายทรัพย์สินที่จำนำแล้วได้เงินไม่พอชำระหนี้ หนี้ส่วนที่ขาดลูกหนี้ยังคง มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบในหนี้ส่วนที่ขาดตามหลักทั่วไปในเรื่องการชำระหนี้จนสิ้นเชิง⁵ อนึ่ง กรณีขายทรัพย์สิน ที่จำนำแล้วได้เงินไม่พอแก่การชำระหนี้ นั้น กฎหมายได้กำหนดให้เฉพาะแต่ลูกหนี้เท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบ ในส่วนที่ขาด หากเป็นกรณีบุคคลภายนอกจำนำทรัพย์สินของตนเพื่อประกันหนี้กับบุคคลอื่นจะต้องชำระ ผู้จำนำซึ่งเป็นบุคคลภายนอกดังกล่าว ไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาด เนื่องจากการจำนำเพื่อประกันหนี้ ของผู้อื่นเท่านั้น (อานนท์ ศรีบุญโรจน์, 2563, หน้า 265)

สัญญาจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจระงับสิ้นไปด้วยเหตุเมื่อหนี้ประธาน ระงับไปไม่ว่าด้วยเหตุใดๆ เนื่องจากสัญญาจำนำเป็นสัญญาอุปกรณ์ หากมีการชำระหนี้ประธาน ปลดหนี้

⁵ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 214

หักกลบลบหนี้ แผลงหนี้ใหม่ หรือหนี้เคลื่อนกลืนกัน สัญญาจำนำย่อมระงับไปด้วย หรือสัญญาจำนำอาจจะดับสิ้นไปด้วยการที่ผู้รับจำนำยอมให้ทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนสู่การครอบครองของผู้จำนำ เนื่องจากการจำนำเป็นการนำเอาทรัพย์สินไปมอบไว้แก่ผู้รับจำนำเพื่อรับรองในการชำระหนี้ หากมีการยินยอมให้นำทรัพย์สินที่จำนำกลับคืนไปสู่ผู้จำนำ ย่อมทำให้สิทธิในการได้รับการประกันหนี้ของเจ้าหนี้ผู้รับจำนำสูญหายไปหรือสัญญาจำนำอาจจะดับสิ้นไปเพราะเหตุประการอื่น เช่น เมื่อมีการบังคับจำนำ หรือมีการยกเลิกสัญญาจำนำระหว่างกัน

การจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

กรณีการจำนำในโรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 “โรงรับจำนำ” หมายความว่า สถานที่รับจำนำซึ่งประกอบกรับจำนำสิ่งของเป็นประกันหนี้เงินกู้เป็นปกติธุระแต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งแสนบาท โดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะได้ไถ่คืนในภายหลังด้วย⁶ โดยให้มีคณะกรรมการควบคุมโรงรับจำนำ มีอำนาจในการให้การอนุญาตกำหนดจำนวนรวมถึงการดำเนินการอย่างอื่นตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยในปัจจุบัน มีโรงรับจำนำเกิดขึ้นมากมายทั้งเป็นโรงรับจำนำซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐหรือโรงรับจำนำของเอกชนที่จัดตั้งขึ้นโดยได้รับอนุญาตตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505

โรงรับจำนำซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยงานของรัฐ มีชื่อเรียกโดยเฉพาะ ถ้าเป็นโรงรับจำนำของเทศบาลหรือกรุงเทพมหานคร เรียกว่า “สถานธนาณบาล” หากเป็นโรงรับจำนำของกรมประชาสัมพันธ์ เรียกว่า “สถานธนาณเคราะห์” ซึ่งบุคคลโดยทั่วไปที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ไม่เป็นภิกษุและสามเณร สามารถใช้บริการโรงรับจำนำได้ โดยนำบัตรประชาชนมาแสดงต่อโรงรับจำนำเมื่อจะเข้ารับบริการจากโรงรับจำนำ

ทรัพย์สินที่สามารถนำมาจำนำต่อโรงรับจำนำได้ต้องเป็นทรัพย์สินของบุคคล โดยเป็นประเภทสังหาริมทรัพย์ คือ เป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนย้ายได้และไม่ต้องมีทะเบียน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ทองคำ นาก เงิน เพชร พลอยรูปพรรณ พระเลี่ยม หรือ อัญมณีอื่น รวมถึงทรัพย์สินประเภทอื่น เช่น นาฬิกา แวนตา เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องมือช่างและของใช้เบ็ดเตล็ดทุกชนิด ห้ามรับจำนำสิ่งของที่เห็นได้ว่าเป็นของใช้ในทางราชการหรือสิ่งของที่ได้รับแจ้งจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในเรื่องของหาย ซึ่งหากมีเหตุควรสงสัยว่าสิ่งของที่มีผู้นำมาจำนำนั้นเป็นของที่ได้มาโดยการกระทำความผิด ผู้รับจำนำมีหน้าที่ต้องแจ้งต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทันที

โดยผู้รับจำนำมีหน้าที่ต้องจัดให้มีที่เก็บทรัพย์สินที่จำนำอันมีค่าไว้โดยปลอดภัยภายในโรงรับจำนำ และห้ามมิให้ผู้รับจำนำย้ายสถานที่ตั้งโรงรับจำนำเว้นแต่จะได้รับอนุญาต ผู้รับจำนำมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยในอัตราที่กฎหมายกำหนด ดังนี้ คือ เงินต้นไม่เกิน 2,000 บาท เรียกได้ร้อยละ 2 ต่อเดือน เงินต้นส่วนเกิน 2,000 บาท เรียกได้ร้อยละ 1.25 ต่อเดือน หากกรณีที่ไม่ครบเดือน ถ้ามีการจำนำไม่เกิน 15 วัน ให้คิดเป็นครึ่งเดือน ถ้าเกิน 15 วัน ให้คิดเป็น 1 เดือน โดยเศษของหนึ่งสตางค์ให้ปัดทิ้ง การคิดดอกเบี้ยกรณีไม่เต็มเดือน จำนำภายในระยะเวลา 15 วัน จะคิดดอกเบี้ยครึ่งเดือน ถ้าเกิน 15 วัน จะคิดดอกเบี้ย 1 เดือน (นับตั้งแต่วันที่จำนำเป็นวันที่ 1) โดยตัวรับจำนำมีอายุ 4 เดือน 30 วัน "ผู้จำนำทรัพย์สินต้องไถ่ถอนหรือ

⁶ ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 มาตรา 4

ส่งดอกเบี้ยภายใน 4 เดือน 30 วัน นับจากวันรับจำนำหากเลยกำหนด ทรัพย์สินนั้นจะหลุดเป็นสิทธิ์ของสถานธนาณูปาลกรุงเทพมหานคร" (สำนักงานสถานธนาณูปาลกรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.)

ในการจำนำผู้รับจำนำต้องจัดแจ้งรายการในบัตรประชาชนไว้ในต้นขั้วของตัวรับจำนำ หากไม่มีบัตรประชาชนมาแสดง ผู้จำนำอาจแสดงบัตรประจำตัวอื่นซึ่งทางราชการออกให้โดยผู้รับจำนำต้องจัดรายละเอียดจากเอกสารอื่นที่แสดงชื่อที่อยู่ของผู้จำนำและผู้รับจำนำมีหน้าที่จะต้องออกตัวรับจำนำซึ่งได้ทำตามแบบที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงให้แก่ผู้จำนำ โรงรับจำนำมีระยะเวลาในการให้บริการของโรงรับจำนำกฎหมายโดยห้ามมิให้ผู้รับจำนำกระทำการรับจำนำหรือให้ใ้ทรัพย์สินจำนำระหว่างเวลาตั้งแต่ 18 นาฬิกา ถึง 8 นาฬิกา

การบังคับจำนำในกรณีโรงรับจำนำอาจเป็นกรณีที่ ผู้จำนำนำทรัพย์สินมาจำนำแล้วไม่ได้ทำการส่งดอกเบี้ยหรือไถ่ถอนของคืนตามที่กำหนดที่เรียกว่า “ทรัพย์สินหลุดจำนำ” ซึ่งกรณีที่ทรัพย์สินหลุดจำนำนั้นหมายถึงในการจำนำทรัพย์สินต่อโรงรับจำนำนั้นเป็นการจำนำโดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะสามารถไถ่ทรัพย์สินที่จำนำคืนได้ในภายหลัง เรียกว่า “การไถ่ถอน” คือ การนำเงินต้นและดอกเบี้ยมาชำระแก่โรงรับจำนำมิฉะนั้นทรัพย์สินนั้นจะถูกขายทอดตลาดตามระยะเวลาที่กำหนด เช่น นายแดงนำสร้อยคอทองคำของตนไปจำนำไว้ต่อโรงรับจำนำตลอดระยะเวลาหากนายแดงยังไม่มาไถ่ถอนสร้อยคอทองคำนั้นตามระยะเวลาที่กำหนดนั้น นายแดงควรจะต้องทำการชำระดอกเบี้ยให้แก่โรงรับจำนำไปเรื่อยๆ จนกว่านายแดงจะสามารถไถ่ถอนคืนได้ แต่หากนายแดงไม่สามารถส่งดอกเบี้ยหรือไถ่ถอนได้ตรงตามเวลาที่กำหนด สร้อยคอทองคำเส้นนั้นจะกลายเป็นสินค้า “หลุดจำนำ” ซึ่งทางโรงรับจำนำนั้นสามารถที่จะนำสร้อยคอทองคำของนายแดงดังกล่าวมาขายทอดตลาดได้ต่อไป โดยในการจำนำทรัพย์สินหลุดจำนำนั้นโดยทั่วไปโรงรับจำนำจะจัดให้มีการจำหน่ายทรัพย์สินที่หลุดจำนำทุกเดือน โดยมีคณะกรรมการจะทำการประเมินราคาขายขั้นต่ำของทรัพย์สินไว้ตามความเหมาะสม แล้วจึงนำออกมาจำหน่ายให้กับผู้สนใจทั่วไปโดยวิธีการประมูลด้วยวาจา กำหนดให้ราคาของการประมูลเพิ่มขึ้น (พระราชบัญญัติ, 2565, ย่อหน้า 18) การประมูลทรัพย์สินที่หลุดจำนำโรงรับจำนำจะทำการประมูลในวันเสาร์หรืออาทิตย์หรือตามประกาศสำนักงานสถานธนาณูปาลหรือสถานธนาณูเคราะห์ซึ่งประกาศให้แก่ประชาชนทราบโดยทั่วไป ถึงวันเวลาและสถานที่ที่จะทำการขายทอดตลาด

การจำนำกับโรงรับจำนำอาจจะจบสิ้นไปด้วยเหตุที่มีการไถ่ถอนทรัพย์สินที่จำนำตามระยะเวลาที่กำหนดหรือกรณีทรัพย์สินหลุดจำนำ ทำให้มีการขายทอดตลาดทรัพย์สินที่จำนำ แล้วแต่กรณี

จากหลักดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจำนำทั้งสองกรณีนั้นมีความเหมือนและแตกต่างกันในหลายๆ กรณีโดยสรุปตามตารางเปรียบเทียบลักษณะที่เหมือนและแตกต่างระหว่างการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำนำพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 ดังนี้

ตาราง 1 ลักษณะที่เหมือนกันระหว่างการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำนำพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

ลักษณะที่เหมือนกัน	
ลักษณะทั่วไป	1.การจำนำมีลักษณะเป็นสัญญาอุปกรณ 2.ต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำให้อยู่ในครอบครองของผู้รับจำนำ 3.ผู้จำนำต้องเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่นำมาจำนำ

ตาราง 1 ลักษณะที่เหมือนกันระหว่างการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำหน่ายพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 (ต่อ)

ลักษณะที่เหมือนกัน	
	4.เป็นนิติกรรมที่ไม่มีแบบ
	5.ทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายได้ต้องเป็นสังหาริมทรัพย์
สิทธิและหน้าที่	1.ผู้รับจำนำมีสิทธิในการยึดทรัพย์สินที่จำนำไว้จนกว่าจะได้รับชำระหนี้ 2.ผู้รับจำนำมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยตามที่ตกลง 3.ผู้รับจำนำมีหน้าที่ในการที่จะต้องดูแลรักษาทรัพย์สินที่รับจำนำไว้ให้ปลอดภัยและไม่มีสิทธินำทรัพย์สินที่รับจำนำออกใช้สอย 4.ผู้จำนำมีสิทธิในการไถ่ถอนทรัพย์สินที่จำนำภายในระยะเวลาที่ตกลงกัน
การบังคับจำนำ	1.สามารถบังคับจำนำได้โดยไม่ต้องฟ้องคดี 2.การบังคับจำนำต้องกระทำโดยการขายทอดตลาด

ตาราง 2 ลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำหน่ายพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

ลักษณะที่แตกต่างกัน	
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505
1. เป็นสัญญาระหว่างเอกชน โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องของการอนุญาต	1. ผู้ประกอบการโรงรับจำนำอาจเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่ต้องได้รับอนุญาต
2. อายุของคู่สัญญาเป็นไปตามหลักกฎหมายในเรื่องความสามารถและการทำนิติกรรม	2. ผู้จำนำต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 15 ปี
3. ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องวงเงินกู้	3. มีข้อจำกัดในเรื่องวงเงินกู้
4. ทรัพย์สินที่นำมาจำนำมีความหลากหลายกว่า	4. มีข้อจำกัดในเรื่องทรัพย์สินที่นำมาจำนำ
5. ไม่มีข้อจำกัดในการตีราคาทรัพย์สินที่นำมาจำนำ	5. มีการกำหนดราคาประเมินของทรัพย์สินที่นำมาจำนำ
6. ระยะเวลาในการกู้ยืมหรือการจำนำขึ้นอยู่กับคู่สัญญา	6. ตัวรับจำนำมีอายุจำกัดที่ 4 เดือน 30 วัน
7. อัตราดอกเบี้ยเป็นข้อตกลงระหว่างคู่สัญญา	7. อัตราดอกเบี้ยตามประกาศของโรงรับจำนำ
8. ข้อกำหนดในเรื่องระยะเวลาในการขาดส่งดอกเบี้ยเป็นไปตามเจตนาของคู่สัญญา	8. มีเงื่อนไขในการปฏิบัติเกี่ยวกับระยะเวลาที่ผู้จำนำไม่ไถ่ถอนหรือไม่ส่งดอกเบี้ยอย่างเคร่งครัด อันจะมีผลทำให้ทรัพย์สินนั้นจะหลุดเป็นสิทธิของโรงรับจำนำ

ตาราง 2 ลักษณะที่แตกต่างกันระหว่างการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำหน่ายพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 (ต่อ)

ลักษณะที่แตกต่างกัน	
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์	พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505
9. ไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานอื่นประกอบการจำหน่าย (แต่อาจต้องมีหลักฐานประกอบหนี้ประธาน)	9. โรงรับจำนำต้องออกตัวรับจำนำ โดยต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับบัตรประชาชนของผู้จำนำ
10. หากบังคับจำนำได้เงินไม่พอชำระหนี้ ลูกหนี้ (ผู้จำนำ) ยังผูกพันในหนี้ส่วนที่ขาด	10. หากบังคับจำนำได้เงินไม่พอชำระหนี้ ผู้จำนำไม่ต้องรับผิดชอบในหนี้ส่วนที่ขาด
11. ในการตกลงทำสัญญา ใถ่ถอนหรือการบริการอื่นๆ ไม่มีระยะเวลาในการให้บริการกำหนด	11. ในการตกลงทำสัญญา ใถ่ถอนหรือการบริการอื่นๆ มีกำหนดระยะเวลาในการให้บริการ
12. ไม่มีโทษทางอาญาสำหรับคู่สัญญา	12. มีโทษทางอาญากรณีผู้รับจำนำฝ่าฝืน

การเปรียบเทียบการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำหน่ายตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

ด้านข้อดีของการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การเกิดของสัญญา เกิดขึ้นโดยมีลักษณะเป็นสัญญาอุปกรณ์ซึ่งต้องมีหนี้ประธานอันสมบูรณ์อยู่ก่อนและคู่สัญญาต้องมีความสามารถในการทำนิติกรรมโดยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออาศัยแต่เพียงการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำสัญญาจำนำก็สมบูรณ์ เป็นการจำหน่ายที่ไม่มีการจำกัดวงเงินระหว่างคู่สัญญาที่จะตกลงกันในทรัพย์สินที่นำมาเป็นประกันการชำระหนี้ คู่สัญญาสามารถตกลงในเรื่องวงเงินกู้ยืม ชนิด ประเภท คุณค่า ขนาด ปริมาณ จำนวน ลักษณะของทรัพย์สินที่นำมาจำนำ การประเมินราคาทรัพย์สิน การกำหนดอัตราดอกเบี้ย ระยะเวลาในการชำระหนี้ตลอดถึงการบังคับจำนำได้อย่างกว้างขวางและอิสระภายใต้กฎหมาย รวมทั้งมีความสะดวกในเรื่องของเงื่อนเวลาในการติดต่อปฏิสัมพันธ์ต่อกันโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลาทำการ

ด้านข้อดีของการจำหน่ายตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

เป็นสัญญาที่ผู้เยาว์ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปสามารถเป็นคู่สัญญาได้โดยสมบูรณ์ การก่อสัญญาไม่จำเป็นต้องมีเอกสารหลักฐานหรือมีการค้ำประกันอื่นๆ การเกิดสัญญาเกิดขึ้นโดยพิจารณาจากทรัพย์สินที่นำมาจำนำเป็นสำคัญ มีการกำหนดราคามาตรฐานกลางที่น่าเชื่อถือในการกำหนดการตีราคาทรัพย์สินที่นำมาจำนำ สถานที่รับจำนำมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นสถานที่ของหน่วยงานราชการหรือเอกชนที่ได้รับอนุญาต มีกฎหมายควบคุมการดำเนินการและขั้นตอนปฏิบัติชัดเจน ทั้งระยะเวลาในการส่งดอกเบี้ย การใถ่ถอนมีความแน่นอน มีการพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สินที่เรียกว่าเป็นทรัพย์สินหลุดจำนำอย่างเป็นขั้นตอนที่ถูกกำหนดไว้ตามกฎหมาย ทั้งภายหลังหากโรงรับจำนำเอาทรัพย์สินจำนำหลุดเป็นสิทธิแล้ว ผู้จำนำไม่ต้องผูกพันในการชำระหนี้ในส่วนที่ขาดอีกต่อไป

ด้านข้อจำกัดของการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การจำหน่ายมีข้อจำกัดด้านอายุของคู่สัญญา โดยหากเป็นกรณีผู้เยาว์จะนำทรัพย์สินมาจำนำเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้อาจทำให้สัญญาจำนำมีผลเป็นโมฆียะ ทั้งคู่สัญญาอาจต้องจัดทำเอกสาร

หลายรายการประกอบในการทำสัญญา เช่น สัญญากู้ยืม สัญญาค้ำประกัน เพื่อใช้ประกอบสัญญาจำนำ อัตราดอกเบี้ย การตีราคาทรัพย์สินซึ่งนำมาจำนำที่ขึ้นอยู่กับการตกลงระหว่างคู่สัญญา อนึ่ง หากมีการบังคับจำนำแล้วได้รับเงินไม่พอชำระหนี้ประธาน ลูกหนี้ (ซึ่งอาจอยู่ในฐานะผู้จำนำ) ยังคงต้องรับผิดชอบหนี้ที่คงเหลือ

ด้านข้อจำกัดของการจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505

ข้อจำกัดตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องของชนิด ประเภทของสังหาริมทรัพย์ที่สามารถนำมาจำนำได้ วงเงินที่ถูกจำกัดในการจำนำรายละไม่เกิน 100,000 บาท มีการจำกัดระยะเวลาในการส่งดอกเบี้ย โดยหากผู้จำนำขาดส่งดอกเบี้ยเป็นเวลากว่า 4 เดือน และผู้จำนำมิได้ขอไถ่ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ทรัพย์สินจำนำนั้นจะหลุดเป็นสิทธิแก่ผู้รับจำนำ ประกอบกับระยะเวลาในการเปิดให้บริการของโรงรับจำนำมีกำหนดระยะเวลาแน่นอน

บทสรุป

จากการเปรียบเทียบการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505 นั้น สรุปได้ว่า การจำนำทั้งสองกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 มีลักษณะเป็นหนี้อุปกรณ โดยเฉพาะกรณีการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ผู้จำนำอาจไม่มีอำนาจในการต่อรองในเรื่องของราคาของทรัพย์สินที่นำมาจำนำต่อผู้รับจำนำได้มากนักเนื่องจากสภาพของทั้งสองฝ่ายที่ไม่เท่าเทียมกัน แต่เนื่องการจำนำเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินที่นำมาจำนำทำให้โอกาสในการได้รับการช่วยเหลือในเรื่องเงินของผู้จำนำเป็นไปได้โดยง่ายกว่าการกู้ยืมหรือหนี้ในกรณีอื่นซึ่งไม่มีทรัพย์สินมาส่งมอบเป็นประกันให้แก่เจ้าหนี้ (ผู้รับจำนำ) ยึดถือไว้เป็นประกัน การจำนำมีลักษณะเป็นการต่อรองระหว่างเอกชนกับเอกชน ที่การประเมินราคาทรัพย์สินที่นำมาจำนำอาจไม่มีมาตรฐานการกำหนดราคา ส่งผลทำให้ผู้จำนำอาจไม่ได้รับความเป็นธรรมเนื่องจากขาดฐานในการคำนวณราคาทรัพย์สินที่นำมาจำนำ ทั้งจากความรู้ความเชี่ยวชาญของหน่วยงานหรือบุคคลที่เป็นกลาง อาจเกิดข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญา อันเนื่องมาจากการกำหนดราคาทรัพย์สินที่นำมาจำนำได้โดยง่าย ทำให้ผู้จำนำขาดอำนาจต่อรองในการทำสัญญาจำนำ แต่มีข้อดีในเรื่องของยอดเงินที่จะได้รับที่มีได้ถูกบังคับไว้เพียง 100,000 บาท ทั้งระยะเวลาในการทำสัญญา ราคา ชนิด ประเภท มูลค่าของทรัพย์สินที่เป็นสังหาริมทรัพย์อย่างไม่มีจำกัดและผู้จำนำอาจมิใช่ตัวลูกหนี้เองได้ คู่สัญญามีความเป็นอิสระในเรื่องของข้อตกลงต่างๆ ระหว่างคู่สัญญา อันถือเป็นการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนผู้ประสงค์จะจำนำทรัพย์สินให้สามารถสร้างทางเลือกในการทำนิติสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง กว่ากรณีของการจำนำกับโรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 แต่ในขณะเดียวกันกรณีดังกล่าวอาจเป็นโอกาสทำให้ผู้จำนำซึ่งไม่มีความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคมอาจถูกเอารัดเอาเปรียบในด้านต่างๆ จากผู้รับจำนำ ซึ่งอยู่ในฐานะที่มีอำนาจต่อรองมากกว่าได้

ในขณะที่การจำนำในโรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐเป็นที่น่าเชื่อถือกว่าในด้านการได้รับเงินตามสัญญา การประเมินราคาทรัพย์สินที่นำมาจำนำ ความแน่นอนในการใช้บริการรวมถึงช่วงอายุของผู้จำนำ ซึ่งสามารถกระทำได้เมื่อมีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ สร้างโอกาสให้แก่บุคคลที่มีอายุน้อยแต่ประสงค์ที่จะบริหารจัดการทรัพย์สินของตนเอง

ได้สะดวกกว่าการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งการใช้บริการโรงรับจำนำอาจทำให้ผู้จำหน่ายมีความรู้สึกดีกว่าการต้องสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไปในลักษณะของการเป็นหนี้บุญคุณต่อกันหรือมีความเกรงใจในตัวผู้รับจำนำซึ่งมีอำนาจเหนือกว่า ในขณะที่โรงรับจำนำของรัฐมีเจตนารมณ์เพื่อการช่วยเหลือประชาชนทางด้านค่าใช้จ่ายในการครองชีพ แต่โรงรับจำนำมีข้อจำกัดในเรื่องของทรัพย์สินที่สามารถนำมาจำหน่ายตามที่กฎหมายกำหนดในเรื่องของชนิด ประเภทของสังหาริมทรัพย์ วงเงินที่ถูกจำกัดในการจำหน่ายต่อรายซึ่งอาจไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของผู้จำหน่าย ทำให้ผู้จำหน่ายไม่สามารถได้รับเงินในปริมาณที่ต้องการได้หรือสอดคล้องกับมูลค่าหรือราคาของทรัพย์สินที่นำมาจำหน่าย สอดคล้องกับ ตรีรัตน์ มีทอง, และอนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย (2565) ซึ่งวิเคราะห์ว่า การจำหน่ายในโรงรับจำนำมีข้อจำกัดในวงเงินซึ่งมีสิทธิได้รับจากการจำหน่าย ทั้งยังมีการจำกัดประเภททรัพย์สินที่สามารถนำมาจำหน่ายได้ มีการกำหนดระยะเวลาในการจำหน่ายรวมทั้งการส่งดอกเบี้ยอย่างชัดเจน อันส่งผลทำให้ผู้จำหน่ายไม่อาจต่อรองในเรื่องระยะเวลาหรือวงเงินในการประเมินราคาทรัพย์สินที่นำมาจำหน่ายได้ดังเช่น กรณีการจำหน่ายต่อเจ้าหนี้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งมีข้อกำหนดในการส่งดอกเบี้ยอย่างชัดเจนและเคร่งครัดกว่าการตกลงในการจำหน่ายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งโรงรับจำนำในปัจจุบันที่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับสถานะเศรษฐกิจ ความต้องการและพื้นที่อยู่อาศัยของประชาชน ประกอบกับข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการเปิดให้บริการของโรงรับจำนำที่มีกำหนดเพียงวันละ 10 ชั่วโมง ประกอบกับโรงรับจำนำส่วนใหญ่ปิดทำการในวันหยุดเสาร์อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการทำงานในสังคมปัจจุบันที่เป็นการทำงานในช่วงเวลาและสถานที่ที่ต่างจากการทำงานในอดีตทำให้ประชาชนในวัยทำงานมีช่วงเวลาในการทำงานนอกเหนือจากระยะเวลาเปิดทำการของโรงรับจำนำ ทั้งการติดต่อซึ่งต้องเป็นการติดต่อโดยตรงระหว่างโรงรับจำนำกับผู้ให้บริการซึ่งขาดความสะดวกในด้านเทคโนโลยีดังเช่นในปัจจุบันอันอาจเป็นอุปสรรคต่อการติดต่อชำระดอกเบี้ยหรือการไถ่ถอนทรัพย์สินที่จำนำและสอดคล้องกับ ชัยณรงค์ ศิริวัฒนานนท์ (2561) ตรีรัตน์ มีทอง, และอนันต์ เพียรวัฒนะกุลชัย (2565) ที่ตั้งข้อสังเกตว่า ระยะเวลาทำการของโรงรับจำนำ ทำให้ผู้จำหน่ายอาจไม่ได้รับความสะดวกในการจำหน่ายหรือไถ่ทรัพย์สินจำนำประกอบกับในปัจจุบัน การทำงานไม่ได้มีจำกัดแต่เฉพาะในเวลาที่กำหนดเท่านั้น

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการจำหน่ายในสองกรณีดังกล่าว มีความแตกต่างกันทางกฎหมายในหลายเรื่อง อันควรจะนำมาเป็นหลักใช้ประกอบในการพิจารณาเลือกการบริหารจัดการทรัพย์สินสำหรับประชาชนที่มีข้อจำกัดในการจัดการการเงินของตนเองในภาวะที่ต้องสร้างหนี้โดยใช้ทรัพย์สินของตน โดยพิจารณา ลักษณะ มูลค่า ราคาทรัพย์สินประกอบ เช่น ในกรณีของทรัพย์สินที่เป็นทรัพย์สินในชีวิตประจำวัน เครื่องมือ เครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ หรือทรัพย์สินที่มีรายการราคาประเมินเทียบเคียงได้ง่าย การใช้บริการโรงรับจำนำจะทำให้มีความแน่นอนในการได้รับการประเมินราคาทรัพย์สิน อัตราดอกเบี้ย เงื่อนไขการเก็บรักษาทรัพย์สินตลอดจนการชำระหนี้และการบังคับจำนำเป็นไปโดยมีขั้นตอนและมีความแน่นอน ทั้งยังไม่ตกอยู่ในลักษณะความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างคู่สัญญาซึ่งอาจมีความไม่เท่าเทียมกัน แต่มีข้อจำกัดในเรื่องจำนวนเงินต้นและเงื่อนไขอื่นๆ ที่จำเป็นต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 ได้กำหนดไว้ ในขณะที่หากประชาชนที่มีทรัพย์สินเป็นทรัพย์สินมีราคามีมูลค่าสูง หายากหรือเป็นของสะสม เฉพาะกลุ่ม การจำหน่ายในโรงรับจำนำอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการทางจำนวนเงินที่ต้องการ อัตราดอกเบี้ย การบังคับจำนำและเงื่อนไขอื่นๆ ที่เหมาะสมได้ ทั้งยังอาจตกอยู่ภายใต้ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาที่ไม่เท่าเทียมกันจนอาจก่อให้เกิดอำนาจต่อรองที่ไม่เป็นธรรม ดังนั้น การที่ประชาชนจะเลือกใช้

การจำนำแบบใดนั้น จึงจำเป็นต้องมีความรู้เบื้องต้นในทางกฎหมาย การประเมินคุณค่า ราคา เงื่อนไขต่างๆ ซึ่งอาจรวมไปถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคู่สัญญาของการจำนำทั้งสองระบบเป็นสำคัญ

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

การจำนำไม่ว่าจะเป็นกรณีการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์หรือการจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 นั้นผู้รับจำนำมีความมั่นคงในการได้รับชำระหนี้สูงมาก เนื่องจากการยึดถือทรัพย์สินไว้เป็นประกันในการชำระหนี้ ในขณะที่ประชาชนผู้จะจำนำควรพิจารณาถึงสิ่งสำคัญก่อนการตกลงใจในการเลือกการจำนำระหว่างการจำนำตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กับการจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505 เนื่องจากทั้งสองกรณีมีความแตกต่างกันในด้านสิทธิ หน้าที่และประโยชน์ที่จะได้รับสำหรับตนเอง โดยสามารถพิจารณาหลักพื้นฐาน เช่น

1. จำนวนเงินต้นที่จะได้รับการจำนำว่าสอดคล้องหรือเพียงพอตรงตามความต้องการของตนหรือไม่
2. อัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม
3. ชนิด ประเภท ขนาดของทรัพย์สินที่สามารถนำมาจำนำรวมถึงการเก็บรักษาทรัพย์สินที่จำนำ
4. ระยะเวลาในการชำระเงินต้นและดอกเบี้ย
5. การบังคับจำนำ ผู้จำนำมีภาระผูกพันในหนี้เงินต้นที่คงค้างหรือไม่
6. ความสะดวกในการติดต่อระหว่างคู่สัญญาจำนำ ประกอบกับการพิจารณาจากทรัพย์สินที่จะนำไปจำนำ โดยพบว่า หากทรัพย์สินที่จะนำไปจำนำมีลักษณะที่เป็นทรัพย์สินโดยทั่วไป ซึ่งอาจมีราคาค่อนข้างต่ำ เช่น เครื่องครัว เครื่องใช้ไฟฟ้า หรือของสะสมโดยทั่วไป ซึ่งเหมาะกับการจำนำในโรงรับจำนำมากกว่า เนื่องจากการกำหนดราคาทรัพย์สินที่เป็นราคากลางของโรงรับจำนำกำหนดไว้ การเก็บรักษา การคิดดอกเบี้ยและระยะเวลาในการชำระหนี้ที่แน่นอน ความสัมพันธ์ของคู่สัญญาเป็นไปตามกฎหมาย ในขณะที่หากเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าหรือราคาที่สูงเกินกว่าที่โรงรับจำนำจะให้ราคาได้ เช่น ทรัพย์สินที่มีมูลค่าสูง ทรัพย์สินที่หายาก ของสะสมหรือเป็นของที่มีความต้องการเฉพาะกลุ่ม การนำไปจำนำในกรณีการจำนำกับบุคคลตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์น่าจะสมประโยชน์สำหรับผู้จำนำมากกว่า ซึ่งการพิจารณาเงื่อนไขต่างๆ ดังกล่าวจะทำให้ประชาชนผู้จะนำทรัพย์สินของตนไปจำนำเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ สามารถเปรียบเทียบข้อมูลประกอบการตัดสินใจเลือกใช้การจำนำที่สมประโยชน์และเหมาะสมกับตนเองมากที่สุดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณะวิชาการ The Justice Group. (2566). **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**. กรุงเทพฯ: พิมพ์อักษร.
- ชัยณรงค์ ศิริวัฒนฉัตร. (2561). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการอนุญาตตั้งโรงรับจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505**. สืบค้น กันยายน 17, 2565, จาก <http://www.lawgrad.ru.ac.th/Abstracts/106>.
- ตรีรัตน์ มีทอง, และอนันต์ เพียรพัฒนกุลชัย. (2565, มกราคม-มีนาคม). ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ. **วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี**, 18(3), 110-120.
- ประชาชาติธุรกิจ. (2565). **เข้าโรงจำนำต้องรู้อะไรบ้าง การติดดอกเบี้ย อะไรจำนำได้-ไม่ได้**. สืบค้น กรกฎาคม 30, 2566, จาก <https://www.prachachat.net/general/news-933650>.
- ปิติกุล จีระมงคลพาณิชย์. (2552). **กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน คำประกัน จำนอง จำนำ** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.2505. (2505, 31 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 79 ตอนที่ 115 ฉบับพิเศษ. หน้า 1-10.
- _____. (2517, 30 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 91 ตอนที่ 202 ฉบับพิเศษ. หน้า 11-14.
- _____. (2526, 24 มีนาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 100 ตอนที่ 44 ฉบับพิเศษ. หน้า 1-3.
- _____. (2534, 29 ธันวาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 108 ตอนที่ 240 ฉบับพิเศษ. หน้า 23-25.
- _____. (2545, 8 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 119 ตอนที่ 102 ก. หน้า 79.
- สมพล เอี่ยมจิตกุล. (2551). **ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการจำนำตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. 2505**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดา วิศรุตพิชญ์. (2558). **หลักกฎหมายคำประกัน จำนอง จำนำ** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2566). **ผลสำรวจหนี้ครัวเรือนปี 2566 เพิ่มขึ้นสูงกว่า 500,000 บาทต่อครัวเรือน คาดปีหน้าจะพุ่งสูงมากยิ่งขึ้น**. สืบค้น กรกฎาคม 30, 2566, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG230727151616389>.
- สำนักงานสถานธนาบาลกรุงเทพมหานคร. (ม.ป.ป.). **เรื่อนำรู้: ทรัพย์สินรับจำนำหลุดเป็นสิทธิ์ของ กทม.** สืบค้น มิถุนายน 4, 2565, จาก <http://pawnshop.bangkok.go.th/know.html>.
- อานนท์ ศรีบุญโรจน์. (2563). **กฎหมายประกันด้วยบุคคลและทรัพย์สิน คำประกัน จำนอง จำนำ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- ThaiPublica. (2566) **สภาพัฒน์รายงานภาวะสังคมไตรมาส 2 ปี 2566 จ้างงานดีขึ้น แต่หนี้ครัวเรือนเพิ่ม 3.6%**. สืบค้น ตุลาคม 12, 2566, จาก <https://thaipublica.org/2023/08/nesdc-social-status-report-q2-2566/>.

